СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 89. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 18. квітня, 1927. VOL. XXXV. No. 89 Jersey City, N. J., Monday, April 18. 1927. THREE CENTS

АМЕРИКА НЕВДОВОЛЕНА КИТАЙСЬКОЮ ВІДПОВІДДЮ

ЗДЕРЖУЄТЬСЯ З АКЦІЄЮ ДО ВИСТУПУ ДРУГИХ ДЕРЖАВ

ВАШИНГТОН, 15. квітня. — Американський уряд дістав нині від Чена, кантонського міністра зовкішних справ у Ганкові, відповідь на свою ноту, вислану на спілку з другими великими державами до кантонського уряду. Ноту передано Френкови Лакгартови, американському генеральному конзулеви.

Нота відносилася до битви в Нанкингу дня 24. марта. Відповідь уряд не подав до публичного відома, а тільки заявив, що вона писана дуже спокійним та миролюбивим тоном, але все таки уряд уважає її невдоволяючою по сути. На новий крок, однак, проти Китаю американський уряд тепер не рішається, поки не знати, що зроблять другі великі держави, які теж дістали такі самі відповіди на свої ноти.

НЕПОРОЗУМІННЯ В КАБІНЕТІ ПРЕЗИДЕНТА?

ТАЄМНИЧА ЗАЯВА КУЛИДЖА ПОЧИНАЄ ЧУТКИ ПРО НЕЗГОДУ СЕРЕД МІНІСТРІВ.

ВАШИНГТОН, 15. квітня. — Президент Кулидж мав нині свою звичайну тижневу розмову з представниками американських газет і підчас сеї розмови у відповідь на ріжні запити репортерів заявив: що секретар стейту Келог не уступає зі становища; що колиб він уступив, то секретар торговлі Гувер не занявби його становища, себто не ставби начальником кабінету; що чутки про непорозуміння межи кабінетом а Гувером щодо китайської політики неправдиві.

Ся заява президента викликала сейчас ріжні толковання. Передовсім дивуються, чому президент мавби запевняти, що Гувер не стане секретарем стейту на випадок уступлення Келога. Ворожі президентови газети кажуть, що в його кабінеті таки якісь непорозуміння існують. Другі кажуть, що президент припускає якусь опозицію зі сторони Гувера та пробує дати йому осторогу.

МЕКДОНАЛД ПРИЇХАВ ДО АМЕРИКИ

НА ВСТУПІ КРИТИКУЄ АНГЛІЙСЬКУ ПОЛІТИКУ В КИТАЮ.

НЮ ЙОРК, 15. квітня. — Дж. Ремсей Мекдоналд, що був свого часу премієром робітничого уряду Англії, приїхав нині на „Аквітанії" на короткий побут до Америки.

В своїй розмові з представниками газет критикував він політику теперішнього уряду Англії супроти Китаю. Він заявив, що робітнича партія Англії є за признанием московського уряду, хоча партія противиться й большевизмови й фашизмови.

ТИСЯЧІ ЛЮДИЙ БОРЯТЬСЯ З ПОВІНЮ НА РІЦІ МІСІСІПІ.

МЕМФИС, Тенесі, 15. квітня. — Води в ріці Місісіпі піднялися нині до небувалої висоти. Величезні тами, поставлені федеральним урядом, здержують води та запобігають великим шкодам. Всеж таки тисячі а тисячі людий втікає тепер з низко положених околиць, несучи зі собою домашню обстанову, женучи худобу. Бизнес по місточках, загрожених повінню, стaнув зовсім.

МЕКСИКАНСЬКІ КАТОЛИКИ ОБХОДЯТЬСЯ В ПЕРШЕ БЕЗ БОГОСЛУЖЕНЬ У ВЕЛИКИЙ ТИЖДЕНЬ.

МЕКСИКО, 15. квітня. — Бойкот церков католицькими священиками не викликує такого враження на побожних Мексиканцях, як сього сподівалися священики. Отсе в перше в Мексику приходиться вірним католикам обходити великий тиждень без участи священиків при богослуженнях у церквах. Церкви повні вірних, але неприсутність священиків не викликує такого розярення серед них, як сього сподівалися провідники церкви, коли зборонили священикам правити.

Видно розчаровані тим священики пустили серед вірних чутку, що десь у дальшому стейті хтось пробив ножем священика, а в другому місті федеральні урядники арештували другого, але й се не викликало розярення товпи, як се було цілю тих, що пускали чутку.

Як кождого року, так і сього, найбільше заціказлення з усіх урочистостий з приводу Великодня викликує так званий „день Юди", який святкують у велику суботу. В крамницях будуть продавати маленькі фігурки з огидними лицями, зроблені з паперової маси та наповнені стрільним порохом. Такого Юду покупець може відтак через ударенне або підпаленне висадити в воздух. Сей обичай, перебраний видно від поганських Індіян, перемінено на християнський, щоби виказати свою погорду до зрадника Христа, та він перемінює суботу великого тижня немовби в другі мясниці.

„НІМЕЧЧИНА НА ДОРОЗІ ДО ВИЗДОРОВЛЕННЯ, АЛЕ ПОВОРОТ ДО МОНАРХІЇ НЕМОЖЛИВИЙ".

НЮ ЙОРК, 15. квітня. — На Джорджі Вашингтоні повернув ніні до Америки американський історик Джеймс Шатвел, професор Колумбійського університету, який побував цілу зиму в Берліні. На основі своїх обсервацій заявив він газетярам, що Німеччина скоро вертає до нормального життя. На його думку поворот Німеччини до монархізму неправдоподібний, бо престіж бувшого цісаря й наслідника престола пропав безповоротно.

ВЕЛИКОДНА ПИСАНКА

зявиться в українських хатах в день Христового Воскресення, звеселить наше серце і пригадає рідний край з його гагілками, весною і радістю. Пригадає і крівавий польський наступ, який повела Польща на сам наш Великдень пропамятного 1919 року, пригадає наступ армії Галлера і поневолене рідного краю. Пригадає недавну ще славу і живих ще інвалідів, що ту славу творили. А з тим і пригадає нам наш людський і братній обовязок зложити хоч дрібну жертву і вислати її на допомогу нашим інвалідам, Рідній Школі і політичним вязням через:

OBYEDNANYE. P. Office Box 411. Philadelphia. Pa.

ДОСИТЬ МАВ ПОЛЬСЬКОЇ САМОУПРАВИ.

Бурмістр доволі великого польського міста Кельце, Лукасевіч, наложив на себе руку. Причини цього розпучливого кроку бурмістра докладно не відомі. Невідомо теж, чи так само він господарив в Кельцах, як ославлений Найман — контушовец у Львові.

СТАРЕЗНИЙ ЗВІР.

Ленінградський ґеологічний інститут повідомляє, що підчас будівельної роботи на шляху Семирічeнської залізниці знайдено кістки величезного ящіра-динозавтра, який жив по дослідам ґеольоґів тому три міліони літ. Ця знахідка є другою в світі.

ЗАЛІЗНИЧІ КАСІЄРИ В ПОЛЬЩІ.

В Сарнах на Волині залізничий касієр Маріян Стройновскі „присвоїв" собі з каси 77 тисяч золотих. Частину прогуляв, а решту позичив на лихварський процент. Тепер це відкрито і він помандрував до кози. Стройновскі є крєвняком Тиміньского, теж касієра залізничого (в Люблині), який украв з каси 180 тисяч зол. і пятами накивав, так що не можна його найти. Гарна собі фамілія касієрів...

З НЕНАВИСТИ ДО БРАТА ПУСТИВ З ОГНЕМ СЕЛО.

В Ходорах жив собі Полікарп Зімнох, похмурий, скритий чоловік, страшний дивак. З цілої душі ненавидів свойого брата. І що робить? Підпалює братові будинки, а щоби вони напевно згоріли, підпалює всі стодоли в селі. А що був вітер, ціле село пішло з огнем.

ВИРВАВШИ ЗУБ, ПРОЗРІЛА.

В Денвер, Колорадо, трапилася ось яка подія: До лікаря прийшла 38-літня сліпа пані Ліліян Донаґан, аби вирвати собі зуб, який довший час болів її. Лікар зуб вирвав, а сліпа після того прозріла. Стратила вона зір, маючи 18 літ.

УКРАЇНСЬКЕ ЦУКРОВАРСТВО Є СОЮЗНОЮ ВЛАСНІСТЮ.

Зосереджена на Україні цукрова промисловість розпоряджається союзний цукровий трест, з осідком в Москві. Українське правительство домагалося надання цукровому трестови місцевого, республіканського характеру і перенесення осідку тресту з Москви до Харкова або Київа. Боротьба за це велася майже три роки і останніми часами союзні органи остаточно порішили справу наперекір українським домаганням, уважаючи українське цукроварство союзною власністю й полишаючи далі осідок цукрового тресту в Москві.

Треба замітити, що сцентралізована в Москві управа української цукрової промисловістю пожирає кольосальну масу грошей і робить цукрову промисловість дефіцитною. — Крім того, тенденцією Москви є зменшити цукроварство на Україні, а насаджувати його в інших районах Радянського Союза.

КІНОВА СПЕКУЛЯЦІЯ.

Одно американське кінофільмове підприємство задумує висвітлювати на екрані події з Нового і Старого Завіта. Підприємство оголосило відозву, щоби до участи у виведенню фільму зголошувалися артисти і артистки. На ці запросини відгукнулися відразу кілька тисяч охочих грати ролі в біблійному фільмі. — І так на ролю Христа зголосилося аж 1653 кандидатів. Йосифа-обручника 310, св. Петра 872, Юди тільки 5; 675 кандидаток на ролю Марії Діви, але за те аж 7876 на ролю Марії Магдалини, святої грішниці.

ПОЛЬСЬКЕ ЛЕТУНСТВО.

Цими днями сталася під Стрием чергова катастрофа польської військової "авіятики. Літак „Полер" впав ізза зіпсуття мотору на землю і розтрощився на тріски. Двох військових летунів важко поранених.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД СІЛЬСЬКОЇ ЛЮДНОСТИ УКРАЇНИ.

Закінчено попередні підсумки вислідів останнього перепису про національний склад сільської людности України. Вся сільська людність України обчислюється на 23,568,000, в тім Українці становлять 87.5 проц., Росіяни — 5.5 проц., Жиди, Німці й Поляки — по півтора процента. Найбільший відсоток населення (99 проц.) становлять Українці в округах Ніженський, Роменський, Чернигівський. Компактні маси російської людности скупчені в округах Мелітопольський, Ізюмський, Старобільський і Харківський, при чім в Мелітопольській окрузі Росіяни становлять 23 проц. цілої сільської людности. Жидівська людність скупчена переважно на Придністрянщині та в прикордонній з Польщею полосі. Основна маса німецької людности живе в приморських округах Одеський, Миколаївський, Херсонський, Мелітопольський. В Одеській окрузі Німці становлять 15 проц. всеї сільської людности.

НЕ МІГ ПЕРЕЖИТИ БАНКРОЦТВА.

Богатий лодзький фабрикант, Мендель Шепс, збанкротував. Хотів ще відбитися в карти. Тому продав братови належну йому частину дому. В картах не повело. Програв останній гріш. Після цього замкнувся в хаті, вилляв на себе кілька літрів бензини і, підпалився. Очевидно, про ратунок не могло бути й мови.

ТЕЖ СТУДЕНТСЬКА „МОЛОДЬ".

В Парижі здобував цими днями докторський диплом немолодий уже студент, бо 86-літній Люї Андріє. Щоправда, має він за собою не тільки студентську карієру, бо в своюму життю був уже: префектом поліції, франц. амбасадором в Еспанії, а також послом французької нижчої палати. Тепер у самому розцвіті — старости задумав ще стати доктором.

УМІРКОВАНІ НАЦІОНАЛІСТИ ЗРИВАЮТЬ З КОМУНІСТАМИ

ШАНҐАЙ, 15. квітня. — На нарадах правого крила і центра націоналістичної партії в Нанкинг прийшло до цілковитого зірвання зносин з лівим, комуністичним крилом, яке стоїть під впливом московського висланника Бородіна.

Міністрів лівого правительства в Ганков поставлено під суд, а рівнож ухвалено арештувати самого Бородіна. Міністра заграничних справ Чена залишено ка боці, бо вважають, що він впав жертвою терору. Зате ліві, не довіряючи Чeнови, держать його майже в вязниці, держачи біля нього військову сторожу.

Супроти цего надіються в найблизших днях нової боротьби в рядах самої націоналістичної партії. Становище генерала Ченга буде зависіти від того, чи вдасться йому дійти до згоди з північною армією, яка рівнож ворожо ставиться до комуністичного уряду в Ганков.

СИН НАЗИВАЄ БАТЬКА ЗРАДНИКОМ.

РИГА, 15. квітня. — З Москви повідомляють, що там перебуває син генерала Ченг Кай Шека. Коли він довідався, що батько зірвав з комуністичним урядом в Ганков і виповів війну большевицькій агітації, заявив: Ченг Кай Шек був моїм батьком і приятелем революції, а тепер став моїм ворогом. Мій батько помер як революціонер, а живе як контрреволюціонер і зрадник.

СТАРА МАТИ ТІЛЬКИ З ГАЗЕТ ЗНАЄ, ЩО ДІЄТЬСЯ З СИНОМ.

ПОРТ О СПЕН, Трінідад, 15. квітня. — В малім деревлянім домі в Сен Фернандо живе старенька мати китайського націоналістичного міністра заграничних справ Чена. Про сина нічого не знає, бо син не пише, але довідується про його діяльність, читаючи пильно часописи. Чен родився в тій самій місцевости, ходив до католицької школи і був адвокатом. Оженився з нігеркою. Має 4 дітей, які побирали науку в Англії. Один син вже є адвокатом, а одна дочка танцюристкою. Сам Чен доробився значного маєтку.

АМЕРИКАНЦІ БУДУТЬ МАЛИ ВСЯКУ ВИГОДУ В ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН, 15. квітня. — Щоби стягнути як найбільше американських туристів до Лондону та задержати їх на довше в місті, рішено з боку зарядів готелів поробити такі улекшення, щоби Американці почували себе в Лондоні як в дома. До їдження будуть подавати воду з ледом, хліб і масло, як в Америці, а на сніданнє грейпфрут. Рівнож заведено кафетерії і лончі на американський спосіб.

ЯПАНЦІ ПОБОЮЮТЬСЯ ЗА МАНДЖУРІЮ.

ШАНҐАЙ, 15. квітня. — Французький кореспондент відбувши подорож по Манджурії подає свої враження, в яких підносить заслуги Япану для піднесення цего краю. Він каже, що Японія вложила там яких півтора біліона доларів капіталу і розвинула промисл, який дає хліб напливаючим з Китаю кулям. Японія одначе дуже занепокоєна теперішними подіями в Китаю. Особливо пильно слідить за московсько-китайським зближенням, бо таке зближення може довести до конфлікту з Японією, а тоді Японія не була би в силі опертися так великій силі і готова стратити Манджурію і инші посілости, що їх забрала від Китаю. Кромі сего революція в Китаю коштує Японію місячно яких $15,000,000, які вона тратить в Манджурії.

ПРОПОНУЄ РАКЕФЕЛЕРОВИ ВІДБУДУВАТИ СТАРІ ЕГИПЕТСЬКІ СВЯТИНІ.

МОНАКО, 15. квітня. — Магмед Семі Паша, египетський посол до Америки, висказався перед своїм відїздом до Америки про $10,000,000, які призначив американський міліонер Ракефелер як фундаційний фонд для будови музея в Каїрo. Він заявив, що египетське правительство не може погодитися на услівя, які йому предложено. Уряд тої думки, що нема потреби будувати новий музей, коли вже один є. Зате можна ті гроші вжити для других цілей, які будуть мати велечезну вартість. В Египті валяться цілковито старі святині богині Ізи, святині в Карнак, Люксор і инші. Колиб фонд Ракефелера ужити на їх відбудову і відмалювання, то це принесло би велику користь загально-людській культурі.

СОВІТИ ПОГОДИЛИСЯ З ШВАЙЦАРІЄЮ.

МОСКВА, 15. квітня. — Від 1923 року, коли то забито в Швайцарії совітського посла Воровського, тревали напружені відносини між совітами а Швайцарією. Не було між ними ніяких правильних дипломатичних зносин, бо не було дипломатичних представників. Совіти домагалися від Швайцарії виправдання, перепросин і відшкодовання, а Швайцарія не хотіла того вчинити. Тепер саме повідомляє секретаріят заграничних справ, що в Берліні прийшло остаточно до полагодження конфлікту. Комунікат подає, що швайцарське правительство зголосилося висказати жаль з приводу забиття Воровського та виплатити відшкодовання родині погибшого.

ЯК ПРОВЕСТИ НЕДІЛЬНИЙ ВІДПОЧИНОК.

БЕРЛИН, 15. квітня. — Відчинено спеціяльну виставу, яка показує ріжні роди прогульок, забав і т. п., які повинні заняти дух і тіло тих, що працюють цілий тиждень, а в суботу вечером і в неділю шукають відпочинку.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ МОЖЕ СОБІ АМЕРИКА НА ТАКЕ ДОЗВОЛИТИ?

Не тільки стейт Месечузетс, якого ґубернатор має вирішити питанне помилування Сака й Ванцетті, але й ціла Америка, ба навіть цілий світ, вижидає тепер з нетерпеливостю остаточного вирішення сеї справи, яка з двох невідомих іміґрантів зробила славні на весь світ жертви судового упередження та несправедливости. Коли стейтовий суддя повідомляв підсудимих, що всі їх заходи добитися нового суду не повелися та що їх уже нічого більше не жде, як тільки виконанне кари смерти, тоді Ванцетті встав і сказав до судді:

„Я не бажавби ані псови, ані гадюці, ані найнизчому й найнещасливішому сотворінню на землі — не бажавби нікому того, що мені прийшлося перетерпіти за річи, за які я не винуватий. Моє переконанне каже мені, що я терплю за річи, яких я не поповнив. І терплю за те, що я людина радикальних переконань. І я дійсно радикал. Я терплю за те, що я Італіянець, і я справді Італіянець. Я терпів більше за свою родину й за дорогі мені особи, як за себе. Я є так переконаний, що я невинний, що ви можете мене стратити два рази, а якби я міг воскреснути два рази, я все ще хотівби жити так, як я вже жив."

Писали ґазетярі, які чули сі слова, що суддя не підняв очий на Ванцетті, як сей говорив сі слова. І справді не лишень суддя, але й ціле американське судівництво не малоби підняти очий, якби дня 10. липня виконано на сих підсудимих проголошений вирок смерти. Сей вирок, і все судове поступованне находиться під такими тяжкими закидами судової сторонничости, на суді тяжать такі страшні обвинення, що справді булоби злочином для імени американського судівництва виконувати проголошений вирок смерти.

Колиб вирок смерти виконано, то в сей спосіб поставленоби щодо обжалованих конець заходам роскрити дійсну правду. Колиб вирок смерти виконано, то, о скільки о обжалованих ходить, їм уже не буде можна повернути шкоди ні направити кривди. Тому колиб засудженці мали справді зійти до гробу від караючої руки державної влади, то почуттю справедливости в Америці завданоби один з найтяжчих ударів, а американські суди набралиби по всему світі такої неслави, що з неї ніколи не вмилибся.

Саме імя Америки вимагає того, щоби екзекуцію здержано, а над справою розведено безстороннє слідство. Богато назадницьких людий та впливових чинників виступає проти такого виходу зі справи. Тому робітничі юнії, партійні клюби, ба навіть неполітичні орґанізації повинні підняти голоси протесту, щоби хочаби так заставити державну владу зробити те, що вона й без сього повинна зробити з почуття законного обовязку.

Др. Остап Грицай.

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК

З ПРИВОДУ ЮВИЛЕЙНОГО СВЯТА.

„...Воскресну нині, ради їх,
Людей закованих моїх
Убогих, нищих... Возвеличу
Малих оттих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово".

Шевченко: Подражаніє XI псалму.

Поет народу.

Поет його найглибшого єства і найглибшої душі, його крівавої буденщини і темної долі, поет тих найглибших суспільних низів, на сторожі яких і Шевченко поставив животворящий лампад свойого ґенія. З цього погляду творчість Стефаника так тісно звязана з національною духовістю мужицького середовища, що хотілосяб иноді підходити до неї не як до писаної, друкованої та брошурованої літератури, а як до обявлінь устної словесности, того найсвятішого жерела творчої краси народу. Дійсно — у Стефаника, як може у нікого иншого з його сучасників, а раньше нього хіба ще тільки в Шевченка, вичувається, на перекір тому, що він своєю зовнішною формою прозист, стихійну природність та первісну силу слова народніх дум. Нехай, що його герої являються перед нами майже з правила тільки на короткий момент одної, в можливо невидатних рямцях змальованої яви і що вони самі, і дії, в яких вони виступають та овид тих дій позбавлені Стефаником усякої традиційної поезії, всякої приписової естетичної краси і всяких літератських позоліток. Проте їм треба тільки промовити кілька простих мужицьких слів, навіть грубих або лютих слів, а вже нас ті їх слова, ті Стефаникові слова, пронибають ущерть, як стогін землі, як буря на Чорному морі, як плач бранців в татарській неволі, як Рідного Краю сповідь смертельна.

Сказано:

Поет народу.

„...Я на діти дивюся, але я не гадаю, аби воно було чемне, аби уміло до ладу зробити. Я лиш заглядаю, ци воно вже добре по земли ходит, аби его упхати на службу, оцего я чекаю. Я не чекаю, аби воно убралося в силу, аби путерії набралося, аби воно коло мене нажило си. Коби лиш богач або пан утворив пащеку, а я его туди кидаю, аби лишень збутися! А потім воно бігає коло худоби, ноги одна рана, роса їст, стерня коле, а воно скаче тай плаче. Ти би ему завернув худобу, поцулував бис его в ноги, бос го сплодив тай сумлінє ті пе, але минаєш, ще і ховаєш си від него, абис не чув!... Тай росте воно в яслах, під столом або під лавов, їст кулаки, умиває си слозами..." („Кленові листки")*)

Або:

„...Скажи ти мині, дівко, що я маю з тобов робити? Лежиш та лежиш, тай ні житя ні смерти. Я гроший набираю та набираю, тай все задурно! Кобим знав, де тобі лік, тобим шукав, а так, що я знаю? Кобис вже або суда або туда! І тобі ліпше, нам ліпше..."

Катруся плакала:

„То, небого, нема що плакати, лиш таки, що правда! То собі вмреш і гадки не маєш, ніби то не однаково в земли гнити? Яке сегодня легке жите, то ліпше вмерти та не капарити цілий вік по чужім поли! Вжем грошей набрав, та ще наберу на похорон, тай на старість жиди з хати віженут. Ех, коби-м знав, що не буде тобі ліку, тай бих зараз завертав си до дому. Добро що то лишило би си на погріб". — („Катруся").

Або:

„...Колижбо я, сину, кількому морозови і такі студени не годна вітримати. То аж в самих кістках я мороз чую. А головов я в стіну бю, бо бим на місци задеревіла, як бим не била.

— А ноги ніц не стухают?

— Ноги, синку, як коновкі набреніли: ані їх пігнути, ані їх зібгати.

Показала ноги сині і блискучі як скляні бервена.

— Я не годна ночи зночувати, такі ночи довгі, довгі, як колиби десіть на одну склав. Всі очинаші зговорю, все попереґадую від найменшої дитини тай дня діждати си не можу. Тай так гірко сидіти самому у такім студенім вертепі.

— Та коби хоть Бог змилував си та муки вам довгої не дав тай лежі гнилої, аби вас борзо спрьитав.

— Ой, синку, я так тої смерти, як мами рідної, чикаю. В ночи то в кождий кут пролуплюю очи, ци де с кута не привидит си, бо як привидит си, тай незабавки таки приходит. Але не привиджуєси..." — („Святий Вечір").

І так скрізь — стогін землі, не вольницька скарга поневоленої життям людини і розшаліле биттє скрівавленою головою об залізний мур недолі. Стефаник, як і творці народніх дум, не придумує для своїх нарисів ніде якоїсь штудерно сконструованої події, високостилевих характерів та якихсь вимудрованих конфліктів, гідних штук паперової літератури. Стефаник, як і творці народніх дум, зводить подію до її атому, до моменту. Проєкція його кожного малюнку спрямована ним виключно в глиб, ніколи вширш. І саме тому, з гострим відхиленням від усякої епічної ширини, він досягає в даних моментах таких незбаґнених глибів, що їх тут і там треба назвати демонічними. І тут, в таємничому (як коралеві сади в безоднях моря) світі душевних глибів, усяка традиційна естетика тратить своє догматичне значінне. Всякий відрух, усякий вислів живої людської душі захоплює нас і потрясає нами, як нагальний бризґ сріблистого жерела з мертвої скали, без огляду на те, чи поет розкриває перед нами глиби тихомирря, чи адської грози, чи безсоромного спідлення скатованої неволею людини, та без огляду на те, що ті чарівні глиби Стефаник — як і творці народніх дум, розкриває в темряві звичайніської побутової буденщини.

„...Коні стоя, гай, скиньте непранку та най на вас сорочку натьигну.

— Я, дитинко, замерзну, як ти мене в білу сорочку вбереш. Я рада, щом цу на собі загріла тай, як якис казав, своїм нендзі рада, щом заплодила, бо все вкусит та от-як тепліще в шкіру..." — („Святий Вечір").

Або:

„Данило чекав коло білої брами, дивився в панський сад як злодій і не важився зайти.

— Ніби я знаю, ци суда можна йти, а як вибіжит та даст у писок, а я вітки знаю, що не даст?" — („Май").

Або:

„...Спускалися в долину до ріки. Гриць скреготав зубами, аж гомін лугом розходився, і чув на грудях довгий огневий пас, що его пік у серце і в голову. Над самою рікою не міг поволи йти, але побіг і лишив Гандзуню. Вона бігла за ним. Гриць борзенько взяв Доцьку і з усеї сили кинув у воду.

Єму стало лекше і він заговорив скоро:

— Скажу панам, що не було ніякої ради; ані їсти шо, ані в хаті затопити, ані віпрати, ані голову змити, ані ніц! Я си кари приймаю, бом завинив, тай на шибиницу!"

Коло него стояла Гандзуня і говорила такcамо скоро:

„Дьидику, не топіт мене, не топіт, не топіт!" — („Новина").

І безконечний ряд такого иншого. В межах одного, як блискавка короткого моменту — зясованнє кількох моментів у проґресивне оповіданнє (як нпр. в нарисах „Палій" або „По дорозі з міста") виходить не конче вдатно — і все в межах мужицької буденщини, Стефаник осліплює нас красою своїх глибів так, як инші поети сяючими красами вершин ідеальної мрії. І в цьому саме його своєрідна ідейність та тільки йому питомий творчий хист. Бо в гострім протиставленню до всіх уподобників мужицького життя в нас, від Квітки, Марковички, Куліша, Нечуя-Левицького і Федьковича — аж ґен до оповідачів нашого часу, з Франком, Кобилянською і Мартовичем, з Коцюбинським і Винниченком, Бордуляком, Черемшиною та С. Ковалевим на чолі, не бачимо у Стефаника ні сліду традиційного ідеалізовання. Й не бачимо в нього поетичного розмальовування по лінії сентиментальної любови до поцтивого, коханого мужика, або в дусі балакливої тенденції по кличам: „Культуру в села!" та „Просвічуймо селян!" Соціяльна чи-там культурницько-визвольна тенденція зазначується у Стефаника хіба тільки в силу самозрозумілого контрасту до розмальованої первісности, тобто непереможної живловости в почуванню та в життю його людини. А врештою вона тільки десь-не-десь висловлена Стефаником просто, тай то зі стриманістю великого артиста, для якого властива святая святих — це природа людини в її первісних глибинах („Лист", „Засіданнє", „Такий панок", а головно нариси в новій збірці „Земля"). Стефаник не любить у своїх малюнках ідиличних позоліток і не любить елеґійного зітхання. Він схоплює з правила той момент, в якім душа мужика запалюється вогнями якогось непереможного, здебільшого підсвідомого, а проте все його єство руйнуючого почування або такоїж думки, і він короткими, як слова стривоженої людини рисками малює нам муку й погубу мужицької душі в душливих скрутах того непереможного, того **демонічного** в людині.

Бо всяка справжня глибина є — демонічна. На вершинах срібносяйної поетичної мрії линуть Янголи і співають солодко Господні Херувими, а Демон і його царство темрявиться і відгомонює прокльонами в низах і глибах.

(Дальше буде)

*) Мова і правопис оригіналу.—О.Г.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

„Лм" — Якраз у справі того, чи перебуваючий тут гість мавби право поставити себе на квоті, була новинка у вчорашнім числі Свободи. Суд станув на становищи, що іміґраційний закон на таке не дозваляє.

К. П-ч. — Найбільшим стейтом північно-американського союза держав є Тексас. Має він поверхні близько 226,000 квадратових миль. За те населенем він стоїть на 5-ім місци, бо в 1920. році мав не цілих 5 міліонів душ.

ЮВИЛЕЙ ПОЕТА ЧЕРКАСЕНКА.

Закарпатські Українці відсвяткували в Ужгороді скромно 50-ліття народин і 25-ліття літературної діяльности автора драм: „Казка старого млина" і „Про що тирса шелестіла" — поета Спиридіона Черкасенка. Черкасенко — еміґрант з Великої України живе від кількох літ в Ужгороді і працює тут на культурному полі. Йому завдячують Закарпатські Українці цілу низку шкільних підручників і педагогічних творів. Як відомо, крім Черкасенка на Закарпаттю працюють теж два другі українські письменники: др. Василь Пачовський (автор прегарних історичних драм) і др. Володимир Бирчак, автор повісти про кн. Василька Ростиславича.

ПАМЯТАЙТЕ НА РІДНИЙ КРАЙ!

При кождій нагоді збирайте на: Рідну Школу, інвалідів, сиріт та політичних вязнів в старім краю.

Жертви належить слати до краю через:

OBYEDNANYE
P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA.

Конан Дойл.

ЗНАК ЧОТИРОХ.

(21)

— Я родився у Вустерширі, моя батьківщина біля Першор. Ще сьогодня там мусить жити багато Смолів, і я думав про те, щоб до них навідатися. Але я не приніс моїй сімї багато чести, тому я не знав, чи вона буде дуже радуватися, коли мене знов побачить. Це були самі чесні, побожні люде, малі, дрібні арендатори ґрунтів, знані й шановані в околиці, а я все мав славу якогось вітрогона. Але незабаром я не робив їм вже ніякої прикрости; бо, маючи вісімнацять років, я попав у зносини з одною повією і не міг инакше вирватися з них, як лиш так, що я приняв завдаток від королевої та вступив до третього полку при „бефах", що вибирався власне до Індії.

— Але мені не судилося оставати довго у війську. Ледве я навчився машерувати й обходитися з рушницею, коли прийшла мені божевільна думка піти купатися в Ґанґесі. На моє щастя під той сам час купався теж один з найкращих пливаків нашого полку, сержант нашої сотні, Джон Гольдер. Я був власне серед ріки, як вхопив мене крокодиль і відтяв мені ліву ногу зараз під коліном так гладко, як це міг би зробити хиба тільки фельчер. З переляку і упливу крови я впав без тями і був би втопився, але Гольдер зловив мене і витягнув на беріг. Пять місяців я лежав у шпиталі, а коли нарешті я вже міг кульгати на моїй деревляній милиці, привязаній до пня моєї ноги, мене викреслили як інваліда з армії, і я став неспосібний до якогонебудь порядного заняття. — Гірше не могла моя доля пожартувати зі мною: я став непридатним калікою, не маючи ще навіть двацять років. Але моє нещастя виявилося як укрите благословення. Один добродій, що звався Абель Вайт та поселився був у тих околицях як плянтатор індіґо, шукав наставника, що мав наглядати над працею його кулісів. Припадком він був приятелем нашого капітана, що від часу мого нещастя був мені прихильний. Короткими словами: Капітан поручив мене на цю посаду, а що ця праця виконувалася переважно на коні, то моя нога не була ніякою перешкодою, бо коліном я міг держатися добре на сідлі. Я мусів їздити по плянтаціях, доглядати людей при роботі і доносити про недбалих. Заплата була добра; я дістав вигідне мешкання, і був би в цілому вдоволений, коли б міг був остати решту мого життя при плянтаторі. Пан Вайт був ввічливою людиною і заходив частенько до мого малого бараку, щоб покурити зі мною люльку; бо там далеко серця білих бють тепліще одні до одних, як тут в краю, дома. Але мені не поводилося ніколи довший час добре. Цілком несподівано, заки ми могли щонебудь завважити, вибухла велика ворохобня. Ще здавалося, що Індія така спокійна і мирна, як Сурей або Кенґ; аж тут піднялося двісті тисяч чорних чортяк та перемінило країну в чисте пекло. Ви знаєте про те все з ґазет мабуть далеко краще, ніж я, мої панове, бо читати це не моє діло. Знаю тільки те, що я бачив на власні очі. Наші плянтації були в Мутрі, одній місцевости на кордоні північно-західних провінцій. Ніч за ніччю ми бачили ціле небо озарене горючими оселями, і день за днем переходили через нашу місцевість европейці з жінками й дітьми, прямуючи до Аґри, де стояли найблизші відділи війська. Абель Вайт був впертою людиною. Він вбив собі в голову, що небезпеку перебільшують і казав, що цілий бунт таксамо нагло скінчиться, як і почався. Отже він сидів на своїй веранді, пив свою віскі, курив циґари а ціла околиця навколо горіла полумям. Очевидно, ми видержали при ньому, я і Довсон, що разом зі своєю жінкою завідував рахунками й хазяйством. Але одної гарної днини прийшла катастрофа. Я був на далекій плянтації і вечером вертав поволі на коні до дому. Нараз впав мені в очі дивний клунок, що лежав на краї стрімкого берега. Я поїхав вниз, щоб побачити, що це може бути. Мене прошибло морозом до самого серця. Це була жінка Довсона, розірвана на кусні та розшматована шакалями і ґієнами. Трохи далі лежав сам Довсон обличчам до землі, з вистріленим револьвером у руці — а перед ним чотирьох мертвих сепоїв, всі на одній купі. Я зупинився, не знаючи, куди маю тепер подітись; та тут я побачив, як з оселі Абеля Вайта піднялася товста хмара диму і полумя бухнуло власне крізь кришу. Тепер я знав вже, що не поможу нічого мому панові та страчу хиба тільки власне життя, коли замішаюсь у це діло. З того місця, де я стояв, я міг бачити сотні ревучих чорних чортяк, що танцювали у своїх червоних уніформах довкола горіючої хати. Деякі з них показували на мене, і кілька куль свиснуло мені попри голову. Тоді я пігнав впоперек через рижові поля і добився над вечером щасливо до мурів Аґри.

Але незабаром показалося, що й тут не було безпечно. Ворохобня шаліла в цілій країні. Де Анґлійці могли зібратися в малі відділи, там вони боронилися, поки стало куль. Зрештою всюди вони були безпомічними втікачами. Це була боротьба міліонів проти сотень, і всі ці люде; піхотинці, їздці і стрільці, з якими ми воювали, це були наші власні, добірні війська, які ми самі вимуштрували та вивчили обходитися з нашим оружжам і грати на трубах наші сиґнали — це було найстрашніще. В Аґрі стояв третій полк бенґальських фізилірів, один відділ сіків, дві ескадрони кавалерії і одна батерія артилерії. Утворився добровільний корпус з купців і торговельних помічників; до нього пристав і я зі своєю деревляною ногою. З початком липня ми рушили проти повстанців і на деякий час відперли їх назад. Але нам вийшов порох і ми мусіли подаватися назад до міста Аґри. З усіх боків надходили найгірші вісти. Можете побачити на карті, що ми були якраз в середині повстання. Люкнов лежить більш як сто миль на схід, а Кевнпор майже стільки само на південь. З усіх сторін світа ми чули тільки про муки, вбивства і насилля.

Місто Аґра, це велика місцевість, в якій повно побожних фанатиків і диких поклонників чорта всяких сект. Горстка наших людей була б пропала в вузких, крутих вулицях. Тому наш провідник вважав за відповідне переправити нас на другий бік ріки і заняти становища у старій кріпости Аґри. Це найдивніще місце, яке я колинебудь бачив, величезних розмірів; його мури окружають багато морґів землі. Наш ґарнізон розложився був у новіщій частині: тут були й жінки, діти, припаси і все иньше. Але стара частина кріпости була ще більша. Там були круті хідники, великі залі і довгі коридори, що перехрещувалися і були такі заплутані, що можна було серед них легко заблудити. Рідко заходила туди людина, і тільки скорпіони й стоноги жили в тих місцях.

Передню частину кріпости окружала ріка і була їй за охорону, але проте треба було ще стерегти багато брам по боках і ззаду, таксамо в старій як і в новіщій частині, де були наші війска. Нам ледве ставало жовнірів, щоб обсадити всі кути будинку та обслужити гармати, тому було неможливо поставити при кождій з тих безчисленних брам сильні сторожі. Отже головна варта була поставлена в середині кріпости, а для догляду кождої брами був назначений один білий з двома або трьома місцевими. Я дістав приказ стерегти декілька годин в ночі разом з двома сіками малі двері, що стояли далеко на південно-західному боці кріпости. Як би сталося щось підозрілого, я мав вистрілити з рушниці, а тоді мала прибігти допомога з головної варти. Але чи на випадок наступу ця допомога наспіла б ще на час, те здавалося мені дуже сумнівним; бо головна варта була на добрих двісті кроків, а крім того її відділювало багато заль і блудних хідників. — Зрештою я був дуже гордий на те, що мені віддано цю малу команду, бо я був тільки рекрутом, а до того ще кулявим. Дві ночі я ставав на варту з двома синами Пенджабу. Це були два високі хлопці, дикого вигляду: Магомет Сінґ і Абдуляґ Хан, так звалися вони, обидва старі вояки, що билися проти нас за Чіліяна Валяґа. Вони балакали досить добре по анґлійськи, але я міг дуже мало з них витягнути. Вони воліли стояти цілу ніч разом і базікати своєю дивачною мовою. Я, щодо мене, ставав на брамі і глядів на широку, круту ріку та на блискучі світла у великому місті. Гуркіт барабанів, брязкіт тамтамів, крики і верески ворохобників, пяних від опіюм і горівки, нагадували нам цілу ніч нашого небезпечного сусіда по тамтому боці ріки. Що дві години офіцер від нічної варти обходив по черзі всі сторожі, щоб переконатися, чи все в порядку.

Третя ніч моєї варти була темна і слітна. Не було приємно стояти година за годиною при такій погоді коло брами. Я пробував раз по раз наклонити моїх товаришів до розмови, але з малим успіхом. О другій годині над раном надійшла провірка; це перервало бодай нічну нудьгу. Коли я побачив, що мої товариші не хочуть вдаватися в ніяку розмову, я витягнув свою люльку і поклав на бік рушницю, щоб засвітити сірник. У тій хвилині вони обидва кинулися на мене. Один вхопив мою рушницю, і прицілився мені в голову, другий приклав мені до горла великий ніж і клявся, що встромить його мені в тіло, якщо я ворохнуся.

Моя перша думка була, що вони обидва стоять в порозумінні з повстанцями, та що це початок наступу. Коли б повстанці дістали в свої руки нашу браму, кріпость мусіла б здаватися, і з жінками й дітьми сталося б те саме, що в Кевнпор.

При тій думці я відчинив був уже рота, щоби крикнути рятунку, хоча б це мало бути останній раз. Але той, що мене держав, вгадав, здається, що в мені діється, бо шепнув мені швидко: „Не кричіть; для кріпости нема небезпеки; тут, з того боку ріки нема повстанців".

Здавалося, що він говорить правду; а що я буду трупом, якщо крикну, те міг я вичитати в його чорних очах. Отже я мовчав і ждав, чого вони від мене хочуть.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАРОДНІ ДОМИ І ШКОЛА.

Читаючи в часописах мало не що тижня про отворення Народного Дому в тій або сій місцевости, мимоволі приходить мені на думку питання: В якому відношенню стоїть Народний Дім в Америці до української школи.

Стараюсь переконати себе, що є в Америці більшість таких Народних Домів, котрі ставлять школу на перший плян, та виджу, що мої спромоги переконати себе не мають підстави. Не видно бодай (або дуже рідко), щоб при котрім із Народних Домів заложено школу, а коли так і є, то про се чомусь не пишеться в часописах.

Українці в Америці дотепер творили народну школу при церквах, де училися не читати і писати, а пізнавати букви і то друковані. Про се, щоб поучити дитину історії України, української літератури, нема що й говорити. По найбільшій части самі вчителі мало про се знали.

Нам здається, що обовязок наш вже скінчився, коли ми записали дитину до української школи. Як і що дитина учиться, ми на се не звертаємо уваги. Не стараємось научити дитину любити ту мову, якої учиться; не піддержуємо її часописами для дітий і діточою літературою, якої в нас доволі.

І саме тут приходиться спитати себе: Чи ми будуємо Народні Доми тільки на се, щоб мати де сходитися на віча, балі, концерти і т. д., чи є в сім пляні якась більша ідея? Яка користь із тих Народних Домів молодому поколінню?

Се чисте самолюбство з нашого боку старатись о Народні Доми тільки для нас самих і не потсаратись о се, щоб молодіж була свідома значіння Народного Дому в громаді. А про се значіння воно не научиться з англійської книжки ані часописи.

В народних домах ми уряджуємо балі, концерти, представлення, базарі і т. п. І хто приходить на ті балі? Звичайно тільки старші люди, ті, що приїхали з краю. Там рідко, дуже рідко знайдете дочку або сина присутних, що родились уже і виховались в Америці. Чому? Бо їм се чуже. Мови добре не знають (подекуди і встидаються) і волять говорити між собою по англійськи. Танців теж не знають; вони хотять модерних танців. Колиж ми хочемо їх удержати коло себе, даймо їм у себе в Народних Домах виховання під нашим оком. Колиж ні, то ми будемо танцювати в Народнім Домі, а наші діти на чужій галі.

На концерти беремо звичайно дітий, котрих не можемо самих лишити дома. Колиж ті діти підростуть, на наші концерти не ходять, бо їх не розуміють. Для них наша народна пісня „old fashioned" і скучна. Треба научити дитину змалку історії своєї пісні, її значіння.

Представлення стрічаються з такою самою опозицією. Гра аматорів звичайно слаба, без зрозуміння характеру ролі, яку дана особа грає. Сцени без відповідних декорацій, відповідного освітлення і т. д. Театр наш стоїть незвичайно слабо (зза нашої недбалости) і не диво, що виховану тут наша дитина волить найдурнійший „мувинг пикчер" ніж наш театр.

На вічах чи других громадських нарадах молодіжи ніколи нема.

І так одно за другим. Чого не торкнися, все вказує, що будова Народних Домів не має ціли, коли вона оперта тільки на наші часи, то є не більше як яких 25 літ. Ми не забуваймо, що нової еміграції нема і не буде. А що буде потім? Що станеться з тими будівлями, коли в них не буде своїх людий? Чи не чекає їх така доля, як от вже кілька українських церков? Жиди зробили з них „мувинг пикчер гавзес".

Чи не пора подбати о се, щоб молодіж мала хосен із тих Народних Домів, на котрі ми подекуди стягаємося з послідного? Чи варта всіх тих клопотів, коли не останеться з нашої праці ніяких слідів? Чи не пора отвирати українські школи із учителями й учительками, до того відповідно приготованими? Кілько є в краю українських учительок і учителів, котрим польський уряд не дає посади тому, що вони Українці!

Мабуть ніхто не подумав, що булоб далеко лїпше і дешевше спровадити з краю тих компетентних людий, котрі много добра зробилиб для нас всіх. А се можна легко зробити.

Отже має Народний Дім значіння без школи? Ні! І хто думає инакше, нехай скаже.

Ірина Добуш.

—o—

ЧИ СПРАВДІ ХТОСЬ ХОЧЕ ТУТ ВИРВАТИ ВІРУ?

В 30. числі „Америки" є поміщений зазив о. Ващишина до духовенства і вірних, в котрім сей отець заявляє, що „надійшов час, де треба нам спільно стануги в обороні нашої Віри і Церкви".

Для о. Ващишина аж тепер надійшов час боронити віру і церкву. Він аж тепер закликує отців духовних, котрі добре розуміють, що вірі й церкві треба тої оборони постійно, безустанно, в кождім часі, а не лише тепер. Що робив о. Ващишин, що він аж тепер пробудився і репетує, що треба оборони вірі й церкви?

Отець Ващишин вже і розріжняє оборону віри і церкви „одинцем" від оборони їх „спільно". Він собі бажає тої послідної, бо виразно пише. Здавалобся, досі ніхто спільно Звалобся, досі ніхто спільно церкви ні віри не боронив! Деж був о. Ващишин тоді, як священики й вірні боронили церкву й віру „спільно?"

Де був о. Ващишин тоді, як священики зійшлися були по реколекціях на наради, щоби боронити віру й церкву „спільно?" Де він був тоді, як священики домагалися присутности епископа на тих „спільних" нарадах, а епископ не хотів брати участи в сих нарадах священиків „спільно?"

Де був о. Ващишин тоді, як вірні делегати вірних українських греко-католицьких парохій зійшлися „спільно" на конгрес у справі оборони віри й церкви?

Де був о. Ващишин тоді, як до Ню Йорку зїхалися священики на наради „спільно"? Чи не прислав о. Ващишин свого возьного, щоби доручив священикам заборону, що сходитися на наради „спільно" не вільно?

Отже о. Ващишин, який так розпинається за віру й церкву, що аж кличе священиків і вірних на оборону „спільно", властне все був проти того, щоби вірні й священики радилися над своєю церквою „спільно".

Щож може він отже нині розуміти, коли він пише про оборону церкви й віри „спільно"? Догадатися не трудно. Він хоче лишень таких способів, яких уживають епископ Богачевський, др. Назарук і о. канцлер. А чи сі способи якраз добрі для оборони сеї церкви, се вже навіть православні знають, які, як зачувати, вже стали Богу дякувати за те, що їм післав таких добрих подвижників.

Який з о. Ващишина оборонець сеї церкви, в якій він є канцлером, видно з того, що де він поступив, там усюди виростали громади других церков. Чи свідомо він до того стремів, чи не свідомо, досить що й в Янґставн, і в Шикаґо, і в Пасейку, і на Френкфорді його слідами росли православні церкви. І в Честер тепер католицька громада під управою о. канцлера певно не дуже вдоволена.

О. Ващишин пише без ніяких доказів, що хтось хоче видерти вірним католикам їх віру. В сей спосіб о. канцлер думає певно затемнити сі питання, за які ведеться боротьба в українській католицькій церкві. Та чи йому се вдасться? Хибаж найдеться розумна людина, яка моглаби повірити, що вірні католики, які зійшлися на конґрес та сказали, що вони домагаються від своєї церкви усунення епископа Богачевського, се люди, які хочуть вирвати нашим людям віру або відорвати їх від церкви? Хиба найдеться такий чоловік, що повірить о. канцлерови на слово, що люди, які домагаються, аби маєтками церковними правили люди, які сі маєтки своєю кервавицею збирали, се люди, що хочуть вирвати другим віру зі серця? Хибаж маєтки се віра?

Де є такий чоловік, що повіривби о. канцлерови, що люди, які зібралися на конґрес та поставили домаганнє, що Рим не має їм права насилати з Польщі ніяких біскупів, що епископом може бути тільки людина, на яку вірні церкви годяться, є безбожники, які хочуть відорвати наш нарід від церкви й віри? Де є написано в католицькій вірі, що Українці мусять приняти від Риму всякого епископа, якого Польща примусить Рим післати?

Отець канцлер пробує доконати неможливої річи. Таких людий, які моглиби повірити в такі річи, які він там написав, нема. В те, що конґрес українських католицьких громад у Филаделфії мав намір відорвати людий від віри й церкви, в се ніхто не повірить. В те, щоб українські священики, які зїжджалися на наради, хотіли вирвати нашим людям віру й церкву, ніхто не повірить. Він може найти людий, які хоча не вірують у слова о. канцлера, але підпишуться йому на все, що він їм скаже підписати. Всеж таки о. канцлер є о. канцлер. Влада, яка може усувати з парохій, засилати на голодівки, або й зовсім усувати з посади. Відомож, що є такі апостоли слова божого, для яких посада товста парохія, се головний арґумент апостольства. Є люди, які за товсту парохію все підпишуть, що їм скаже епископ, чи його заступник. Дивіться на тих священиків, що заявляються за о. канцлером і епископом. Чому вони досі не виступають публично зі своєю заявою? Коли вони так боронять віри й церкви, чому вони не виступлять зі своїми підписами так само вітверто, як виступили зі своїми підписами священики, що станули на становиці конґресу українських церковних католицьких громад? Чому вони соромляться сказати явно, за чим вони стоять?

Народ жде такого виступу. Народ хоче отвертої заяви. Але народ не дозволить нікому затемнити питанне, за яке тут іде боротьба. Ніхто його не задурить, що тут хтось пробує вирвати віру, бо народ добре знає, за що йде боротьба. Конкордати й целібати се не віра, а се штучки наших ворогів, проти яких ми мусимо виступати. Колиб вони були частина католицької віри, то вони істнувалиби вже давно. Їх стали заводити від тоді, від коли Польща росла в піря, а польські Єзуїти набрали в Римі рішаючого впливу в справах усіх католиків на сході. Проти сього впливу наш народ бореться, і боротися буде далі, хоч Єзуїти будуть страшити його, що виступаючи проти конкордату та других польських штучок, він виступає проти своєї віри й церкви.

Народ буде боротися, і священики, які вірні українському народови, станугь з народом. Свідомі Українці на священичих становищах знають, що вони присягали вірність своїй церкві, але не присягали послуху Польщі, не присягали служити польським інтересам та вирікатися того, чого вимагає добро українського народа.

Василь Козакевич,
Вилксбаре, Па.

ДЕ ГАРКАВЕНКО БУДЕ БОРОТИСЬ.

ГАРКАВЕНКО В СИРАКЮЗ, Н. Й.

На просьбу української кольонії, Гаркавенко буде боротися в Сиракюз в понеділок, 18. квітня в Великій Арена галі на Сайлом улиці.

ГАРКАВЕНКО В БОСТОН, МАСС.

У вівторок, 19-го квітня, Гаркавенко буде боротися в Бостон Арена.

ГАРКАВЕНКО В ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Всю українську кольонію в Провіденс запрашається прийти привитати великого силача Гаркавенка, котрий буде боротися в середу, 20-го квітня в великій гали Авдіторіюм. Радимо нашим землякам прийти і подивитися, як Гаркавенко всіх кладе на лопатки. Будуть боротися і другі пари.

(Огол.)

ТАК І ТРЕБА.

Я думаю, що й другим громадам буде цікаво довідатися про таку подію:

Наш парох запросив двох священиків, щоби помогли йому у великодній сповіди. Коли про се довідався парохіяльний комітет, пішов до священика і спитав: Отче парох, а чи ті священики, що ви їх запросили, підписали священичу заяву, що її видано по нюйорськім зїзді священиків? На те парох відповів, що тут в околиці нема таких священиків так треба просити тих, які є. Тоді комітетові заявили: Коли нема таких, що підписали заяву і держать з народом, так нам не треба ніяких. Шкода їх впускати до церкви, бо нарід їх збойкотує і до сповіди до них не піде.

Священики вправді приїхали, але посиділи тільки в пароха, а до церкви сповідати вже не ходили.

С. К.
Микизракс, Па.

ОСТОРОГА.

По Ню Йорку крутиться якась людина, що представляє себе за доктора медицини і сина відомого українського письменника і адвоката д-ра Андрія Чайковського. Ця людина розповідає про те, що зробила великий маєток в Флориді і виставляє чеки на ріжні суми, на які нема покриття. Нагадує він методою свого поступовання а навіть виглядом обманця Ліщинського, що понатягав наших людей перед кількома літами. Наші люде повинні бути осторожні, щоби не впали жертвою нового обману.

В. Загаєвич.

Директор офісу (до урядовця, який відчинив вікно в своїй кімнаті, хоч на дворі доволі зимно): І ви можете працювати при такім холоді?

Урядовець: Я привик до того, пане директор. Я все сплю при відчиненім вікні!

—o—

— Якжеж там було в Італії? — питається одна пані своєї приятельки після її повороту з подорожі.

— Як ми приїхали до тої Венеції, то там мусів падати безперестанно зливний дощ певно яких три неділи. В місті було повнісенько води! Але подумайте собі, пані, що за дбайлива там управа міста! Як вона приготовлена на всякий випадок! Місто має готових човнів може кілька тисяч.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Жіночі організаційні збори.

Старанням Української Громади при Українськім Народнім Домі в Брукліні відбулося в неділю, дня 3. квітня, всенародне віче в справі жіночої організації.

Віче отворила гр. Пискляк. Предсідателькою була гр. К. Ніздроба. На секретарку віча покликано гр. М. Вірляну.

Першим бесідником виступав гр. О. Ревюк. В своїй промові сказав нам, що колись було загальне поняття, що жінка не має права займатися політикою. Мовляв, жінка має пильнувати кухні, дітий і церкви, в громадські справи вона не має права мішатися. Ми бачимо на практиці, що жінки працюють в усіх майже промислах попри мужчин. Сей природний процес приспішила війна, підчас котрої жінка працювала і на фабриці при амуниції, і за кондукторів, і взагалі на всяких ділянках громадської праці. Жінки навіть не вагалися іти на війну, і воювали поруч з мужчинами.

Тому жінки добули собі політичні права і можуть нині заниматися громадськими справами та політикою.

Головно тут в Америці, де жінки мають повну, природню, велику свободу, мають дуже богато часу. Богато жіночих робіт пішло в фабрику. Пішло тут приготовання одежі, далі велика частина приготовання їди, далі прання та прасування. Жінка, маючи тільки свободи, повинна затє більше звернути уваги на громадські справи.

Друга з ряду виступила д. О. Лотоцька. Українська жінка в Америці остає позаду жіноцтва других народів. Вона немовби не має ніякої репрезентації. В Америці через те й не знають, хто ми такі й чого ми хочемо. Нам треба єднатися, гуртуватися, працювати попри мущин, як се є в других народів.

Опісля забрав слово гр. І. Малик, предсідатель „Рідної Хати". В цілому світі заходить зміна. Жіноцтво стає на твердий ґрунт, виходить на правдивий шлях і орґанізується. Хоч є великі труднощі, але помалу жінки усунуть ці недостачі, і жінки почнуть працювати разом з мужчинами для загального добра. Бесідник завізвав жінок, щоби вступали до орґанізації, і доказали, що й в Брукліні є вже жінки-Українки, що хотять освідомлятися.

На зазив орґанізаторок, вписалося в жіноче товариство 17 членкинь.

При кінці забрала слово предсідателька віча гр. К. Ніздроба та показала на потребу вибрати уряд і почати роботу. Ми орґанізуємося не для якоїсь розривки, або забавки. Орґанізація є на те, щоби ми працювали, училися, освідомляли себе. Тоді нам ніхто не скаже, що ми нічого не розуміємо і ніхто про нас не знає.

До уряду вибрано: на предсідательку гр. М. Вірляну; на рек. секретарку гр. М. Шаркову; на касієрку гр. Йосифу Малик.

Збірка на вічу вплинула до каси товариства. Виносила вона $10.15.

Предсідателька зборів заповіла, що жіноче товариство буде льокуватися в Українськім Народнім Домі під ч. 101 Н. Гренд Ст., та закрила збори.

К. Ніздроба, пред. віча,
М. Вірляна, секр. віча.

ВІДОЗВА!

Видавництво „Нова українська школа у Львові" потребує для виконання ілюстрацій до читанок ріжнородних знимок з Америки, а саме: Фотографії українських церков, шкіл, народних домів, фарм, картин, які би представляли фармерів і робітників при ріжних заняттях і в ріжних порах року, карток з видами американських міст і краєвидів.

Видавництво просить сею дорогою Земляків, які моглиби допомогти зібрати такий матеріял, надіслати його під адресою: **SVOBODA, 83 GRAND STREET, JERSEY CITY** з заміткою **для Видавництва М. Матвійчука**, подаючи при кождій фотографії місцевість, провінцію, а також близче означення краєвиду, за що з гори складаємо щиру подяку. 72—

БАНКИТИР УМЕР

комедія з сільського життя на три дії.
виступає в сій штуці 14. осіб. — Ціна 35 центів.
Замовлення слати до книгарні „Свободи".
„SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЖАРТИ.

„Кождому догодиться".

У вагоні першої кляси повно подорожних. Між двома подорожними прийшло до гострої перепалки. Приходить кондуктор. „Пане контрольор, — каже один подорожний і леґітимується як посол до парляменту — я дуже скоро мерзну, тай то не дивота при мому способі життя в замкнених кімнатах. Ось цей добродій не хоче замкнути дверей. Колиж двері будуть відчинені, то я дістану запалення легких". — „Слава Богу, пане кондуктор, що ви тут — каже на те тамтой другий, тілovитий, астматичний подорожний, що безупинно ловить воздух — я є сенатор і саме їду на засідання. Двері мусять стояти отвором, інакше я задушуся!" Контрольор безрадний. Якби він не порішив тут справи, то мусить обидити посла або сенатора й піде на нього зажалення до його начальника! „Та сповніть волю обом тим панам, — вмішується тут третій подорожний у розмову — відчиніть двері, посол дістане запалення легких і умре, як це він і обіцяв; потім замкніть двері, щоби пан сенатор міг задушитися. Опісля ми вже моглимемо собі спокійно спати, а кождому догодиться!"

Проба.

Тепер ніхто не буде сумніватися про мою відвагу після тої спроби, яку я доказав. Я заложився був, що пів години буду сам один у клітці льва.

— І що ти там робив?

— Нішо. Курив циґаро.

— А той добродій, що заложився з тобою?

— Він стояв перед кліткою, дивився, дивувався... і певно сердився.

— А лев?

Що за лев?! Яж тобі казав, що я цілої пів години був сам один у клітці!

Жінка (професора до свого чоловіка): Знаєш, твій приятель Курилович помер нині рано скоропостижно.

Професор: То дивне — ще вчора бачився я з ним, а він мені про те ні словечком не згадував.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Для села Германів.

На будову читальні Просвіти і Кооперативного Дому в селі Германові, львівського повіту зложили слідуючі:

По $5.00: П. Бартків, Д. Василишин, П. Тирійн, С. Олійник; В. Кубелюх $3.00; Я. Василишин $2.50; по $2.00: С. Сікора, Г. Штогрин, М. Василишин, І. Ліпський, М. Байовський, Н. Гладун, О. Гуль, К. Дацко, П. Бабухівський, І. Лучинський, Й. Соловський, Д. Крищук, О. Галан, Ді Стандард Банк; по $1.50: А Васильців, М. Ляляк; по $1.00: І. Юркевич, М. Сас, О. Самолюк, Ф. Краєвскі, Т. Гулівач, І. Курочка, О. Кучинські, Д. Орліта, П. Буждиган, Р. Скащук, М. Сай, Н. Маліновскі, А. Маліновскі, Г. Конюх, Д. Кравцун, Т. Романишин, І. Штогрин, Д. Шварщук, Д. Олексів, С. Боляс, К. Бащук, І. Кузьмак, В. Белецкі, В. Кузьмак, І. Шведа, Д. Савіцкі, Г. Савіцкі, М. Вось, О. Понятишин, А. Василишин, М. Захарчук, В. Антошків, А. Антошків, А. Корчинськї, М. Гайовий, В. Місьнік, Д. Кінаш, Д. Швець, Й. Петрищин, М. Сеньковскій, Г. Галецкі, М. Говдун, М. Ямка, М. Ковальчук, І. Гиндак, І. Соловскі, Й. Свистун, М. Гуменюк, П. Савіця, П. Гаврилів, В. Лазута, П. Фернеза, Д. Конюх, Д. Гула, Х. Фріт, Г. Гліна, М. Шпаер, І. Жуковскі, М. Ганачівскі, Р. Бундза, М. Савіцкі, І. Шлюсар, В. Шлюсар, М. Слобіцкі, Р. Толовляк, І. Гриців, С. Кметь, П. Гімбарівскі, Й. Гімбарівскі, І. Кушнір, І. Зварич, А. Бірецкі, С. Мікульскі; по 75 ц.: І. Дацко; по 50 ц.: П. Гладкий, Г. Ватрос, Д. Позьняк, О. Бучко, Н. Василишин, В. Крохмальний, М. Дрелик, І. Дотор, В. Раніцкі, М. Дичкевіч, П. Петрів, Й. Боднар, М. Кіфор, М. Ганц, Д. Гурішні, І. Сеньків, Я. Фогель, І. Паранька; по 25 ц.: І. Ганц, Г. Куляба, Т. Синютович, С. Фрітберг, Вайндтроп, Ф. Телер, Шпідзер, Ф. Фріт, Штайнберг, В. Дувід.

Зібрано разом $141.75. Жертвуючим складається щиру подяку за їх лепту. Також проситься односельчан з дальших місцевостей, щоби прийшли з помочю, бо громада по нитці, а бідному сорочка.

Писати належить на адресу:

С. Сікора,
99½ St. Marks Place,
New York, N. Y.

ЩО ГОВОРИТЬ ТОЙ, ЩО ЇВ ЛЮДИЙ.

Ми писали вже про банду циганів-людоїдів, що стала в останніх днях перед судом за те, що зіїдали трупи вбитих ними людий. Своїх товаришів видав глухонімий Рибак, що на письмені запити судді, що вбийники робили з трупами, почав порушати щоками, якби їв.

Ватажок банди, Александер Фількo, зрезиґнував з усяких викрутів, признається сам до всього та заохочує своїх людий говорити правду.

Фількo має на обох ногах важкі ланцюхи, з яких кожний обтяжений ще великою оловяною кулею. Він посувається з трудом, а на його лиці постійно блукає усміхка. Його поведення скромне та спокійне, а відповіді чемні. На загал, робить він враження чоловіка, що не здає собі справи з того, які страшні його вчинки.

За дозволом прокуратора говорять з ним часописні справоздавці. Один з них поміщує в своєму часописі таку розмову:

— Як називаєшся?
— Фількo!
— Скільки маєш років?
— Не знаю, я ще не старий!
— Чи знаєш, що ти зробив?
— Ні! Щож такого я зробив?
— Таж ти вбивав людий!
— То що з того? Прийшли вони мені під руку, то я їх вбив! Вбив я їх при допомозі своїх приятелів.
— Навіщо?
— Ну, бо вбив!
— Якої ти релігії?
— А щож то таке та релігія?
— Чи був ти коли в церкві?
— Був, бо хотів бачити, як виглядає священик.
— Боїшся Бога?
— Ні!
— А чорта боїшся?
— Чого маю його боятися?
— Чи я чортові що злого зробив?
— Як ти прийшов на те, щоби їсти людське мясо?
— Горват сказав мені, що колись мясо кота і пса смачне, коли стерво ще смачніше, то людське мясо мусить бути найсмачніше.
— А чи ти їв його часто?
— Розуміється! Наші жінки варили його з книдлями і сосом, а печене з цибулею смачніше.
— Що ви робили з убитим чоловіком?
— Ножем, який є вже у пана судді, я четвертував трупи тому, що інакше не можна було б мяса змістити в мішку.
— Чи всі їли те мясо?
— Із хто хотів, а хотів кожний.
— Кілько людий ви зїли?
— То Горват знає, бо він уміє рахувати, а я знаю тільки, що є „один" і „два".
— Як думаєш, що тобі за те буде?
— Я вже тут лишуся.
— Як довго?
— Ну, думаю, що досить довго! — відповів з усміхом.
— І не жалуєш того, що зробив?
— О, ні! Тут дуже добре дають їсти.

В часі тої розмови Фількo постійно усміхається, як чоловік з найспокійнійшою совістю.

ЗАБОГАТО ЗНАЛИ.

(Казка).

Хто тільки живе на сім світі, то мусить умерти, але коли, — то сего ніхто не знає. Але колись, дуже давно, то люде знали, хто коли умре. Правда, що се не все виходило на добро, бо люде часто ставали дуже недбалі. А було се ще тоді, коли то Господь Бог зі святим Петром ходили по землі.

Чи правда се була, — не знаю, але так говорили старі люде, отже і я вам хочу розказати. А було се так:

Іде одного разу Господь Бог зі святим Петром через одно село і бачать, будує чоловік хату. Але яку там хату, прямо якусь буду з лопухів, ріща і трощі, тай тільки всього. Приступають вони до него і Господь Бог питає:

— Що ти, добрий чоловіче, робиш?

— Хату будую, — відповідає чоловік.

—Та таку хату? Та-ж се гірше буди. І як ти думаєш в ній зимувати?

— Зимувати? — каже чоловік, — та в тім то і річ, що я в ній не буду зимувати, бо я ще сего літа умру. А коли я маю вмерти, то нащо мені ліпшої хати?

Подумав Господь Бог і не відповів нічого. Тоді св. Петро сказав:

— По сім видно, що воно не добре людям все знати, бо тоді їм ніщо не в голові. От і сей чоловік, знаючи, що він скоро умре, цілком не старається, щоби його жінка і діточки були забезпечені на зиму від холоду і голоду.

Від тої пори вже ніхто не знає, коли він умре.

К. Н.

Батько перелистовує нервово словар, видно шукає якогось слова. Вкінці каже:

— Знову не можу найти слова!

— Тату, — відзивається син — я направду не брав його.

ХЛІБОЙДИ ГРОЗЯТЬ!

Повітова Управа УНС в Косові розіслала до війтів такі письма (подаємо з усіма блудами):

„Запрошеня!

За дозволом Світлого Староства в Косові підписана управа Пов. Організації У. Н. С. запрошує Пана Начальника Громадского на Повітовий зїзд партії У. Н. С. котрий відбудеся дня 22. Марта 927. о год. 10. пер. полуд. в домі звязку інвалідів в Косові на котрий просить управа негайно прибути враз з двома делеґатами і голова місцевої організації У. Н. С.

„Підписана управа рівночасно перестерігає запрошених перед закусами ворожими партії з тим що неявлене буде принятє тут яко запрошений є ворожо настроєний проти нашої партії і цілого народу українського а тим самим змагаєм суспільного життя і морального супроти Державни Польской чого наслідком будиби неприємні консеквенції. — (Печатка) Секр: в. з. Стеф: Нагорняк, Голова Юрко Калинич. Се запрошене проситься зі собов принести."

Цікаво лише знати, які то були би „неприємні консеквенції"? І що зроблять ті війти бідні, як не зможуть знайти мужів довіря? А звідки візьмуться ті голови місцевих організацій, яких на Гуцульщині, здається, дуже мало?

Але з цього бачимо ясно одно: що хлібойди, чи, як вони називають себе, „Український Народний Союз" — це державна польська партія.

За участь в нарадах УНДО, чи якоїсь другої справді української партії — по судах тягають. А хлібойди за неучасть тнівом власть імущих грозять!

Хиба після цього вже ніхто не буде мати ніяких сумнівів що до цеї партії.